

סרט כמו מכה של פטיש

זוג עיניים מדהימות אל היר הכהה של ראשיר שנוגעת בו. המלצרית מסתובבת בין השולחנות. המבט נמשך אל התיספורת הקצרה שלה, שטופה כצבע כחול. היא מחייכת אל מאליק ומגישה לו כפית. שישחק. משהו בשיחה מחזיר אותי אל הפי עם הראשונה שבה נפגשנו, ראשיר ואני. האיני פורמציה היבשה שלי קטתי — ראשיר משהראווי, ערכי משאטי, בן 26, עובד בתעשיית הקולנוע. מה שנשאר מן הפגישה היא היה הפרצוף שלו. תווי הפנים המתריסים, השפתיים העבות, העיניים הבהירות במסגרת כמעט מאיימת של גבות וריסים. מתאר במישפטים ספורים את וועות מח' נהפליטים. הצפיפות הלא-אנושית שמאלצת אותך לחיות בתוך התחת של השכנים ולדעת בדיוק מה כל המישפחה אוכלת לארוחת-הצהרים ומתי הוררים מזודינים.

ראשיר לא חי בעזה כבר הרבה שנים, למרות

עכשיו התמונה עוד לא כליך כרורה. יום חמישי. עשר וחצי כבוקר. בעוד שעות אחרות יגיעו כולם לאתרי-הצילומים. תהיה שעת אחרת צהרית. מיחסי-קפה ימתין לאנשי-הצוות באחת המינות החללים הענקיים של התחנה המרכזית החדשה בתל-אביב. כולם יעמדו עם כוסות חר' פעמיות עשויות קלקר ויתבוננו במישפטי הבטון, בחלודה שנולה בימות הגשמים מן הכרול והשי אירה תלמים חומים על העמודים, ביופי התוכעני, המצמרת, של המיבנה האיתני בגודלו, בלתי גמור עד להכעיס, שישן שנת דוכים.

פתחים פעורים, מיפלסים עולים ויורדים, מא' סה ארכיטקטונית שזורמת אל צבע של שמים ונקטעת באופן בלתי-צפוי. אני נזכרת כפעם הראשונה שביקרתי במקום עם ראשיר וחורחה, הצלם. היה יום שבת. שקט עמו כמקום. הסתובבנו. תלינו עיניים בשילדי הקומות העירומים. עמדנו במקום שבו יצולם החרר במיקלט. ראשיר וחורחה רנו בזוויות-הציי לום. אחרי-כך יצאנו אל העבר השני. מרחוק כלי כך ראינו את שומר התחנה הערבי, איש מבוגר, יושב מול טלוויזיה בשחור-לבן שניצבה לפניו על כסא. רמות קטנה, עוד רגע ותלך לאיבוד במרחב הפתוח. מתבוננת בתמונות מטושטשות, מקפצות ומתחלפות בריצור אינסופי.

קפה תחר נמצא במרחק שתיים-שלוש רקות הליכה מן הבית של ראשיר והלה. מאליק, בן שמונה חודשים, בתוך עגלת-הגורל שלו, מפנה

הווי חייהם של פועלים ערביים

חגיגת טוך פעילה זה שנים בתעשיית הסרטים הישראלית. באחרונה השתתפה בעבודה על סרטו החדש של הבימאי הפלסטיני ראשיר משהראווי, סרט קצר הסובב סביב הווי חייהם של פועלים ערביים המועסקים בעבודות בניין בישראל. כל הצוות, שכלל גם את השחקנים הידועים מוחמד בכרי וסאלים דאו בתפקידים הראשיים, עבד בהתנדבות ומשהראווי, שסרטו הקודם תעודת מעבר זכה בתשומת-לב ניכרת, מקווה לפתח את סרטו הנוכחי לסרט באורך מלא. מלאכת הצילום שנמשכה שבוע בלבד הסתיימה והסרט נמצא בשלבי עריכה. ברשימתה מתעדת חגיגת טוך את רשמיה וחוויותיה במהלך העבודה, ומראיינת את הבימאי (ראה מסגרת), ש"רוצה לעשות דברים איתכם."

מציאות של שחור ולבן. לא נותר לאמינות אלא להישען על כוח המישחק.

סאלים דאו מוחמד בכרי בתפקידים הראשיים. סאלים כפרט הוא אבו-סמיר. פועל-בניין ערבי מהשטחים, איש בן 40 שהקריש את חייו לבניית עתיד ילדיו בעזרת שתי הידיים שלו וקרי רות הבתים של תל-אביב. הכסף נחסך עבורם, בנקט, תוך ריכוז ההכרה האישית והלאומית. שבע שנים הוא חי כבניין גדול ההולך וניכנה ומעצים את חוסר הפרופרציה בין גובה קומותיו לבין קטנות הרמויות האנושיות שסוככות בו. אומר "הן" לכל מילה של יעקב (רמי ליבנה), המי עבד, חוזר כל ערב אל חדרון חסר תנאים אלמני טריים, מוחבא באפלולית קומת המרתף של הבניין. דלת ברזל סוגרת עליו, עם פתח קטן בגובה העיניים ושרשרת ברזל כבדה, נעולה בכריה, שנועדה להרחיק סיכוכים וטרדות מן הפתח. כאי לו שאיש אינו גר בפנים.

בוקר אחד מביא איתו פועל ערבי חדש. עבד (מוחמד בכרי). צעיר כעל מודעות גבוהה, נוק'קונ' פורמיסט. הוא ישהה לילה אחד בחדרון החנוק של אבו-סמיר וביחרו הם יחוו בהופעתם של טיפוסים שונים שנמשכו לחשכת המיקלט. הוונה היהודיה והקליינט המתכחש לזהותו הערבית, צעירים מן המישמר האזרחי גוררים אחריהם בחור ערבי מעדי לף ממכות. שיכור ערבי הרוס (מכרם חורי) שאיכר כל אחיזה בחיים. אבו-סמיר ועבד יתבוננו בהם בזה אחר זה מבעד לפתח המסורג שברלת. אבו-סמיר יגיב על המתרחש באטימות. עבד ינקוט עמדה קיצונית הפוכה. ביחד הם יעלו בחזרה למי חרת בבוקר אל קומת הקרקע. המעביד ימתין להם שם. יחלק הוראות-עבודה. עבד יפנה ללכת באקט של מרידה. אבו-סמיר יחסס רק לרגע ואחרי-כך יפנה ללכת אחריו. המסך יחשיך והצופים יחשבו

מצליח גם לשמור על פאזה רגועה ולהורות במבט אישי לכל השותפים לעשייה שאינם מקבלים תמורה כספית על עבודתם.

אני כבר מכירה את המבט הזה הכא עם החיוך המסויים הוה. סעדו, סוהיל, הישאם. תוך כמה ימים נכנתה תפאורה נפלאה. ראשיר יגיד "ערבים בשרות ערבים" ויחייך טוב. הדיבורים, הכריחות. כשיחלפו שבעה ימים תתחיל הערבית להתנגן בפנים והצליל יהיה נעים. מוכר. ביום השביעי

המיקלט: מוחמד בכרי וסאלים דאו כפועלי-בניין

צילום: נטליה, העולם הזה

איתן קלינסקי

פיתום ורעמסס

ליל רוח ים מגבעת עליה

אוסף יום עיף מפגומי הבניין,

ליל רוח ים מגבעת עליה

מאהיל שמים חזרים

על כל פועלי השטחים הנמים את שנתם
כאתר הבניה של פתם ורעמסס.

למרגלות פגום ערם

שראשו נמלא רסיסי לילה

אוסף מחמוד זרותו הסומרת

נצורת דממה חולמת

הנעה כמרבצו כאכתת אש לזהות

תחת גופה הרחוק של פאטימה.

פאטימה — לבה ער שם,

ליל רוח ים מעזה

מאהיל שמים פצועים

על ביתה הפרום במתנה-הפליטים,

קולה דופק על עננים רחוקים

מתוכם חומקת כעטיה

אל אתר הבניה נגבעת עליה

לרפץ בחלום אסופי

על עררי שערו של מחמוד

לרפץ בחלום נמלט

על זעת שדהו החם.

כעטיה שחומת פנים מוארת מוחשת

כובשת פניו בכף יד מבטנת

שמאלה תחת לראשו

ומינה תחת חלומו —

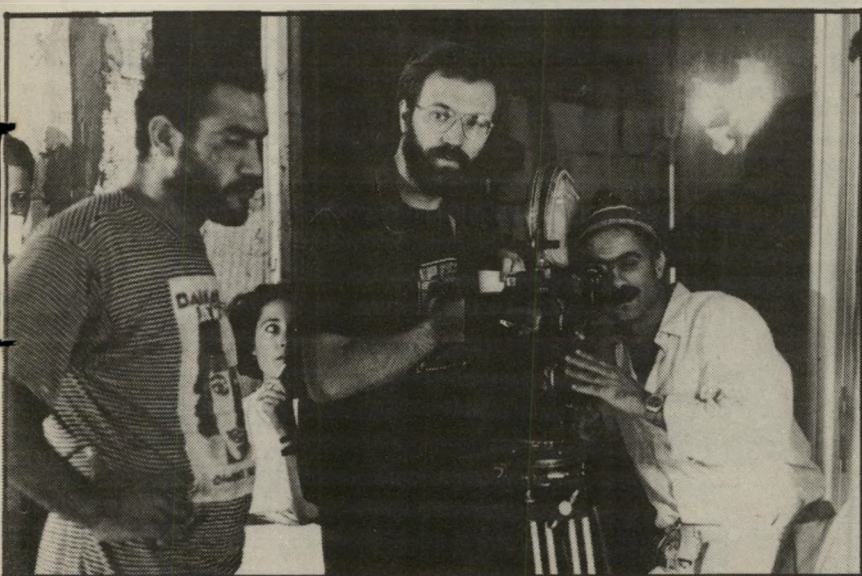
חלום חולצי נעלי פתם

חלום פושטי מחלצות רעמסס.

שהוא עדיין ערבי-פלסטיני ולא אורח ישראלי. חררי השינה והמגורים של הריהה שלו נמצאים בקומה השלישית בבניין-מגורים בלב תל-אביב. מירפסת מזמינה שנפתחת לרחוב וכמעט אפשר לראות את הים. מתחת למירפסת נפרש גג נמוך של בית-כנסת. מקרנת סירטי 16 מ"מ עומדת בחדר. ראשיר מקרין את חתונת מעבר. סרט ראשון, 22 דקות, עם סאלים דאו בתפקיד הראשי. ערבי בדרך מישאל לירדן עם אשתו הרה. עובי רים דרך המחסום הישראלי באחד הגשרים. כרי קת תעודות. חוצים את הגשר ונתקעים בצד השיני. אין תעורות. נעלמו איפה-שהוא. כבר לילה. חוזרים בחזרה לעבר השני. האשה נאנקת. רושיח עקר עם חייל ישראלי המגלה אטימות היסטורית כלפי המצוקה האישית של איש ואשה אובדי-עצות. סוף טראגי המקצין את המחאה נגד המי ריניות הצבאית, הביורוקרטיה, פיות הכבוד האי נושי.

אמירה ישירה, הפגנתית, חסכונית. הסיפור מתקדם הלאה והלאה בקצב של הליכה מהירה. בלי להתעכב על מה שמסביב. והחיספוס האופי ייני לסרט ביכורים. סרט שבא לבטא אמירה חבי רתית-פוליטית יותר מאשר טביעת-יד של בימאי הקרנת-הככורה כאלום הסינומטק של תל-אביב הופסקה בשל התנגדות הנהלת מיפעל-הפיס המ שכנת את האולם בביתה. אש קטנה ניצתה ושככה עוד באותו ערב. הסרט הוקרן לאחר מכן גם ביתר בתי הסינומטק. היום, כמעט שנה אחרי. וכשיחלפו שבעה ימים יושלמו הצילומים של סרט חדש. המיקלט.

סרט קצר שנוגד מתוך דלות כאמצעים כסיי. נרחף קדימה בזכות שילוב תכונות בלתי-שכיח של מולידו. המוליד, שהיה פעם נער צעיר מתגלגל ברחובות מוזנחים בעזה, שעבר כפועל בהרבה בניינים ומיסעדות ביפו ובתל-אביב, שהתחיל לעשות קולנוע. הסרט מעובד בראשו. ראש מתוחכם, עיניו, שולט כמצב, מאלתר פית רונות לבעיות הצעות בזמן הצילום ועם כל זה

הצוות. משמאל לימין: ראשיר משהראווי, חורחה גורביץ (הצלם), סאלים דאו יושבת מאחור: חגיגת טוך

קרוב לוודאי על האינתיפאדה. כסיכום הכללי — הערבים בתפקיד מרוכאים, מנוצלים, מוכים. היהודים בתפקיד הגנב, הזונה, הנצלן. המציאות החוריקולונועית מועברת אל המסך ביחס של אחד לאחד.

רמי ליבנה: "הרוב המחולט של הסרטים שני עשו בארץ, גם אלה שנעשו על יהודים וערבים, הציגו את הערבים כקישוט. בחולמים, במאהב. אפילו במאחורי הסרטים הרמה המרכזית מת רחשת בין היהודים. הערבים שממשים לה רקע. אז הגיע הזמן לעשות סרט פלסטיני-ערבי שבו היהודים יתפקדו כקישוט לדרמה המתחוללת בק רב הפלסטינים. אני לא חושב שכל סרט שמדבר

יגיעו שתי עיתונאיות וישאלו את מוחמד בכרי, באנגלית האמריקאית שלהן, מדוע הסכים לשחק בהתגברות. מוחמד ינעץ בהן את העיניים שלו המצומצמות, שברק בהיר פולח אותן, ויאמר בעב' רית שזה כמו לעשות ילד ראשון, ילד אהבה, לאשה שלך. התרגום לא יוצא כליך טוב.

45 דקות. את התסריט כתבו ראשיר ובאשיר אבו-ריבע שלקח חלק בעשיית הסרט גם כמפיק. כמו בהרבה תסריטים ישראליים גם בתסריט הזה ניתן למצוא נקודות-תורפה. הרמויות פלאקאי טיות, שטוחות, חיי-ממדיות. הדיאלוגים מוכרים.